

порядження Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 № 140-р. [Електронні дані] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/140-2012-%D1%80>.

3. Про схвалення Концепції Державної цільової програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2016 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р. № 771 [Електронні дані] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/771-2012-%D0%BF>.

4. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / Т. О. Коломоєць. - К. : Юрінком Інтер, 2011. - 576 с.

5. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 38. - Ст. 385.

6. Про державну службу : Закон України від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 26. - Ст. 273.

7. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI // Голос України. - № 188 (5438). - суббота, 6 октября 2012.

8. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13 [Електронні дані] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/13-2013-p>.

9. Центр адміністративних послуг [Електронні дані] // Режим доступу: <http://gorod.lugansk.ua/poslugi/>.

10. Щодо невідкладних заходів для забезпечення прав громадян під час отримання адміністративних послуг : Доручення Президента України від 7.12.2012 [Електронні дані] // Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/15185.html>.

УДК 351.74/.76

В.О. Білик

ДО АНАЛІЗУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДСБЕЗ УКРАЇНИ

Визначено сутність поняття "адміністративно-правове управління" щодо діяльності підрозділів ДСБЕЗ України. Розглянуті особливості адміністративно-правового регулювання та адміністративно-правового управління їх діяльністю.

Ключові слова: ДСБЕЗ, економічна злочинність, адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правове управління, державне регулювання, державне управління, регулювання, управління

Определена суть понятия "административно-правовое управление" по отношению к деятельности подразделений Государственной службы борьбы с экономическими преступлениями Украины. Рассмотрены особенности административно-правового регулирования и административно-правового управления их деятельностью.

Ключевые слова: *ГСБЭП, экономическая преступность, административно-правовое регулирование, административно-правовое управление, государственное регулирование, государственное управление, регулирование, управление*

Was determined with the definition of "administrative and legal management" to the activities of the staff departments of SSCEC in Ukraine. Were these features of administrative regulation and administrative and legal control of their activities.

Key words: *SSCEC, economic crime, administrative and legal regulation, administrative and legal management, regulation, governance, management*

Постановка проблеми. В умовах динамічних змін, що відбуваються в сучасних економічних відносинах, з розвитком нових форм власності та господарювання існує нагальна потреба у дослідженні адміністративно-правового управління та регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України, які здійснюють боротьбу з правопорушеннями у сфері економіки.

На сьогодні, в умовах світової економічної кризи, завдання підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів, які здійснюють боротьбу з правопорушеннями в економічній сфері, здобувають все більшу значущість. Адміністративно-правове регулювання діяльності вказаних підрозділів - це явище певною мірою притаманне всім, без винятку, сучасним країнам. На його зміст впливають історичний та політичний досвід держави, рівень законодавчого, економічного і суспільно-політичного розвитку та багато інших факторів. Разом з тим, в адміністративно-правовому регулюванні діяльності вказаних підрозділів є те спільне, що визначається всіма науковцями, практиками, політиками - економічна безпека.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України завжди тією чи іншою мірою привертали увагу науковців, проте спеціальні їх дослідження не проводились. Увагу темі правового та адміністративно-правового регулювання присвятили автори: С.С. Алексєєв, В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, Д.Н. Бахрах, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.П. Горбатенко, З.С. Гладун, А.В. Демін, О.В. Дьяченко, М.П. Зюблюк, А.П. Корнеєв, Ю.М. Козлов, В.Д. Опришко, Ю.О. Тихомиров, С.Д. Хазанов, Ю.С. Шемшученко, та ін. Поряд із цим, увага зазначених вчених зосереджувалась на аналізі предмета адміністративно-правового регулювання взагалі. Тим самим, проблематика адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України є такою, що потребує подальшої розробки.

Метою статті є вироблення сучасного змісту поняття адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України.

Виклад основного матеріалу. Зараз Україна знаходиться у стані значної економічної, фінансової кризи та на межі повної втрати економічної незалежності. Якнайшвидшого подолання потребують негативні наслідки від'ємного торговельного балансу України, структурних економічних диспропорцій та невисокої конкурентоспроможності українського експорту, переважну частину якого складають сировина та товари з низьким ступенем обробки. Певну стурбованість викликає звуження світових ринків для українських продуктів. Негайного вирішення потребує проблема подолання правопорушень, корупції та детінізації економіки. В умовах, коли країна знаходиться на межі економічного краху, подальша перевага особистих мотивів над державними, яка і створює правопорушення в економічній сфері, здатна призвести до знищення самої держави.

За роки розбудови Української держави ДСБЕЗ України посіла чільне місце в системі правоохоронних органів, задіяних у виконанні завдань щодо боротьби з правопорушеннями у сфері економіки. На сьогодні важко переоцінити внесок служби у справу зміцнення економічної безпеки нашої держави, захисту національного багатства, конституційних прав і свобод громадян, законних прав і інтересів учасників економічних відносин усіх форм власності.

Таким чином, на сучасному етапі, що характеризується необхідністю економічного зміцнення України та удосконаленням державного регулювання економічних, фінансових, соціальних і політичних процесів, в адміністративно-правовій науці ще більшої актуальності набуває проблема адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів, які здійснюють боротьбу з економічними правопорушеннями. Ефективне правове регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України забезпечує захист економічних прав фізичних і юридичних осіб, реалізацію прав на безпечну економічну сферу, удосконалення державного управління у галузі економічної безпеки.

Варто зазначити, що на сьогодні ні в юридичній літературі, ні в чинному законодавстві немає чіткого визначення терміну "адміністративно-правове регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України".

Отже, з метою забезпечення найбільш повного впорядкування відносин у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України необхідно встановити сутність адміністративно-правового регулювання, його місця та значення при забезпеченні відповідного правового режиму функціонування за сучасних умов.

Так, як відмічає російський теоретик С.С. Алексєєв, правове регулювання полягає у здійсненні за допомогою системи юридичних засобів (правових норм, правовідносин, індивідуальних приписів) результативного, нормативно-організаційного впливу на суспільні відносини з метою їх впорядкування, охорони та розвитку [1, с. 289]. При цьому, на нашу думку, адміністративно-правове регулювання слід розглядати в рамках державного регулювання як різновиду державної діяльності. Зокрема, в загальних рисах під державним регулюванням в адміністративному праві також розуміють форму державного впливу на певні суспільні відносини шляхом встановлення та застосування уповноваженими державними органами правил, спрямованих на забезпечення належних умов здійснення таких суспільних відносин, що підтримується можливістю застосування правових санкцій при порушенні зазначених правил [2, с. 85]. Отже, адміністративно-правове регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України виступає як своєрідний елемент, різновид державного регулювання, що в поєднанні з іншими формами державного впливу на відповідні правовідносини комплексно забезпечує запровадження системи регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України в діяльність ОВС України.

Варто зауважити, що поняття державного регулювання тісно пов'язане з поняттям державного управління, одним зі способів і засобів якого і є державне регулювання. Тобто, запровадження системи управління діяльності підрозділів ДСБЕЗ України в діяльність ОВС України має здійснюватись шляхом державного правового регулювання в процесі державного управління в галузі організації функціонування органів виконавчої влади в цілому і зокрема ОВС України. До того ж, як запевняв академік В.Б. Авер'янов, і державне регулювання, і державне управління охоплюються загальним змістом державної політики з певної сфери суспільного життя [3, с. 58]. Згідно з цим і до запровадження ефективної системи адміністративно-правового управління діяльності підрозділів ДСБЕЗ України в діяльність ОВС України висуваються вимоги щодо його спрямування на дотримання державної внутрішньої політики, взаємоузгодженості з іншими формами державного впливу та повноти впорядкування відповідних суспільних відносин.

Визначаючи пріоритетні напрямки адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ України, вбачаємо за необхідне встановити сутність та правове значення такої категорії, як "адміністративно-правове регулювання" та її співвідношення з категорією "адміністративно-правове управління". Досить часто, розглядаючи проблеми у вищезазначеній сфері, дослідники та практики

зміщують, або не розрізняють, або вживають терміни "адміністративно-правове регулювання" та "адміністративно-правове управління" як тотожні. Деякі вчені зміщують акценти на користь того чи іншого поняття.

Дослідження великої кількості теоретичного матеріалу з різних галузей права, спеціальних видань, а також словників, доводить, що вищезазначені терміни "управління" та "регулювання" не є ідентичними. Наприклад, С.І. Ожегов у тлумачному словнику визначає "регулювання" як: а) упорядкування, налагодження; б) направлення, розвиток, рух чого-небудь; в) приведення механізмів та частини їх в такий стан, при якому вони можуть правильно, нормально працювати [4, с. 585]. У тому ж словнику автор термін "управління" роз'яснює як: а) діяльність органів державної влади; б) сукупність приборів, за допомогою яких управляють ходом машини, механізму; в) великий підрозділ якої-небудь установи, велика адміністративна установа, вид синтаксичної залежності [4, с. 726].

Термін "управління" має різноманітне визначення і традиційно розглядається в узькому і широкому розумінні, має історичний, політичний і правовий аспект. У буквальному розумінні – це діяльність з керівництва чимось. Виникло й одержало визнання управління як родового поняття, що характеризує впорядкування взаємодії певної кількості елементів або складових частин природи, суспільства, самої людини.

Варто зазначити, що термін "управління" досить різноманітний, він всюди супроводжує людину та існує в різних видах: державне управління соціально-економічним життям суспільства через відповідні інститути (міністерства, правову систему, місцеві органи влади); ідеологічне управління, здійснюване шляхом впровадження у свідомість людей концепції розвитку суспільства, що формується різними політичними партіями; недержавне управління соціальними процесами (рух у захист навколишнього середовища, рух проти вживання наркотиків); господарське управління виробничою й економічною діяльністю різних організацій і фірм; технічне управління (рух транспортних коштів, технологічні процеси, пов'язані з подачею, перетворенням і використанням енергії, сировини й матеріалів) та ін.

Загальною, об'єднуючою всі перераховані види управлінської діяльності, є усвідомлена цілеспрямована діяльність людини по впорядкуванню й підпорядкуванню своїм інтересам деяких елементів навколишнього середовища (людей, техніки, живої й неживої природи). Здійснений аналіз різноманітних аспектів управління у різних галузях наукових знань дозволяє зробити висновок, що управління є певним видом людської діяльності і здійснюється із спеціальними цілями.

Управління - це цілеспрямована сукупність дій, які забезпечують узгодженість та координацію спільних робіт з метою досягнення суспільно-важливих цілей та вирішення завдань. Виділяють соціальне, біологічне та технічне (технократичне) управління [5, с. 5]. Так, такі відомі вчені, як Д.Н. Бахрах, С.Д. Хазанов, А.В. Демін розглядають управління як функцію організованих систем різної природи (біологічних, технічних, соціальних), що забезпечує їх цілісність та підтримку належного режиму їх діяльності [6, с. 5].

Варто зазначити, що державне управління є різновидом соціального управління, яке держава здійснює через систему своїх органів (у т.ч. і підрозділи ДСБЕЗ України), які рівною мірою можна називати "органами виконавчої влади" і "органами державного управління". Поза цими органами державне управління немислимо.

Зрозуміло, що управління звичайно пов'язане із владою (у широкому соціологічному змісті), виходить з неї, опирається на владу, втягує владу у свої управлінські впливи. Виходить, у ньому виразно виявляються політичні аспекти, що характеризують можливості управління в розподілі цінностей і впорядкуванні суспільних процесів. Управління самим тісним образом взаємодіє із правом, здобуває в багатьох випадках правову форму, використовує силу права, здійснюється у встановлених правових процедурах. Правові аспекти управління принципові для практики управління, оскільки їх незнання (або ігнорування) перетворює часто управлінські рішення й дії в незначні.

Специфічною властивістю державного управління є його поширеність на все суспільство, навіть за його межі, на інші галузі діяльності людей у рамках проведеної державою міжнародної політики. Досить часто дана теза вносить плутанину в розуміння управлінських явищ, тому що народжує поняття про те, що нібито держава втручається (або може, повинна втручатися) в усі вчинки й дії людей, управляє всіма їх відносинами. Тільки тоталітарна держава в крайньому її прояві намагалася робити щось подібне й те не виявилася здатною його здійснити в силу неможливості встановлення тотального контролю над суспільством. В останній завжди залишалася воля, нехай і незначна. Нормальний же варіант взаємозв'язків держави й суспільства припускає, що суспільна життєдіяльність людей має більший обсяг волі, самостійності й самоврядування. Але "берега", границі цієї волі, самостійності й самоврядування визначаються поряд із суспільними інститутами й державою. Саме держава за допомогою права встановлює основні, загальні, типові правила (норми) поведіння людей у всіх сферах життя суспільства й забезпечує їх дотримання своєю владною силою.

У державному управлінні його впливи опираються на державну владу, підкріплюються і забезпечуються нею. Це - не просто побажання, намір, заклики, добрі думки і почуття (або навпаки - злі), а силовий тиск (зрозуміло, при необхідності, але в потенції воно завжди є), що веде до того, що поставлені в управлінні цілі, організаційні імпульси яких та установлені їм регулюючі норми повинні бути неодмінно досягнуті, здійснені, виконані. Звідси всі проблеми, по суті історичного значення, що складаються в тому, яка держава, що і як вона робить, які ставить цілі і яким образом їх запроваджує в життя і т.ін., над рішенням яких людство б'ється протягом усього періоду своєї цивілізації.

Загальновідомо, що ні вітчизняна, ні зарубіжна юридична література не містять загальновізаного поняття державного управління. І це, зрозуміло, пов'язано з різними підходами до розв'язання цього важливого питання. Багато хто з авторів тлумачив державне управління з погляду змісту, сутності, форм, відмежування від інших видів державної діяльності (законодавчої, судової) і т.ін.

У сучасному адміністративному праві під державним управлінням Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко розуміють частину державної діяльності, що має своїм основним призначенням здійснення виконавчої влади [7, с. 6]. В контексті зазначеного цікавою вбачається позиція професора В.Б. Авер'янова, який під поняттям "державне управління" визначав нормотворчу і розпорядчу діяльність органів виконавчої влади з метою владно-організуючого впливу на відповідні суспільні відносини і процеси в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах, а також внутрішньо-організаційну діяльність апарату всіх державних органів щодо забезпечення належного виконання покладених на них завдань, функцій і повноважень [8, с. 6]. На думку професора Ю.П. Битяка, державне управління здійснюється в межах системи поділу влади органами виконавчої влади та іншими державними органами, не названими в Конституції України виконавчими, й виявляється у діяльності різних ланок державного апарату, які за своєю сутністю є органами державного управління. Основне його призначення, на думку автора, - виконавча й розпорядча діяльність у межах, передбачених адміністративним правом, приписами (нормами), що складають адміністративне законодавство [7, с. 5].

Взагалі, незважаючи на деякі відмінності поняття державного управління, всі автори вказують на організуючий, виконавчо-розпорядчий характер управлінської діяльності, що спрямований на виконання завдань і функцій держави.

Як видно на сучасному етапі існують різні підходи до розуміння поняття "державне управління", основними серед яких є: державне управління як діяльність держави в цілому; державне управління як головна (або одна з головних) функція держави; державне управління як позаполітичне підґрунтя діяльності виконавчих органів, а також управління державними, напівдержавними та недержавними організаціями; державне управління як діяльність виконавчої влади в цілому [9, с. 165].

Аналіз державного управління показує, що воно здійснюється переважно у сфері регулятивних відносин, які виникають на основі правомірного поведіння суб'єктів і утворюють природну тканину управлінського правопорядку.

Отже, звідси логічним є висновок, що правове регулювання є частиною державного управління. Зрозумілим є те, що державне управління і державне регулювання – два окремі види державно-владної діяльності. Державне управління передбачає прямий управлінський вплив на об'єкти управління з використанням адміністративно-владних повноважень та методів, що відзначаються директивними вказівками, обов'язковими для виконання. Тоді ж як державне регулювання передбачає лише встановлення певних обмежень, меж діяльності об'єктів, в яких вони можуть вільно функціонувати. Державне регулювання спрямоване не тільки на об'єкт управління як такий, а й на середовище його існування, тим самим відрізняючись від державного управління широтою владного впливу.

Висновки. На жаль, на сьогодні не існує універсальних моделей адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів ДСБЕЗ, оптимальних для використання всіма країнами. Кожна держава повинна розробляти власну модель, найбільш підходящу для неї на певному етапі історичного розвитку, для застосування з урахуванням економічного стану країни.

Використана література:

1. Алексеев С.С. Общая теория права. В 2-х томах. Том I / С.С. Алексеев. – М.: Юридическая литература, 1982. – 360 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. у двох томах / [ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова)]. – К.: Юридична думка. – Том 2: Особлива частина, 2005. – 624 с.
3. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Факт, 2003. – 384 с.
4. Ожегов С.И. Словарь русского языка: Ок. 57 000 слов / Под ред. докт. филолог. наук, проф. Н.Ю. Шведовой. – [16-е изд., исправ.]. – М.: Рус. яз., 1984. – 797 с.

5. Четвериков В.С. Административное право / В.С. Четвериков. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. – 512 с.

6. Бахрах Д.Н. Административное право России: Учебник / Д.Н. Бахрах, С.Д. Хазанов, А.В. Демин. – М.: Норма – Инфра-М, 2002. – 623 с.

7. Адміністративне право України: Підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, О.В. Дьяченко та ін.]; За ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.

8. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. у двох томах / [ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова)]. – К.: Юридична думка. – Том 1: Загальна частина, 2004. – 584 с.

9. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник / В.Я. Малиновський. – К.: Атіка, 2009. – 608 с.

УДК 342.97

Н.О. Армаш

■ **ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНИХ
ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ В МЕЖАХ
ЇХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ**

Окреслення обсягу та наповнення компетенції державних політичних діячів, залежить від основних функціональних характеристик такої посади. У цій статті ми звернемося суто до тих характеристик адміністративно-правового статусу державного політичного діяча, які є визначальними для визначення його функцій.

Ключові слова: *державний політичний діяч, функція, компетенція, посада.*

Определение объема и наполнения компетенции государственных политических деятелей, зависит от основных функциональных характеристик такой должности. В этой статье мы обратимся исключительно к тем характеристикам административно-правового статуса государственного политического деятеля, которые являются определяющими для выделения его функций.

Ключевые слова: *государственный политический деятель, функция, компетенция, должность.*

Defining the scope and content of the competence of state politicians, depends on basic functional characteristics such position. In this article, we turn to the characteristics of purely administrative and legal status politician, which are crucial for determining its function.

Keywords: *state politician, function, competence and position.*

Визначення обсягу та наповнення компетенції державних політичних діячів, тісно пов'язане з окресленням основних функціональних характеристик такої посади. У цій статті ми звернемося суто до тих характеристик адміністративно-правового статусу державного політич-